

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.13.62.04

**Inventaris van het archief van de Raad
van Defensie, 1908-1939; Commissie
inzake Samenwerking van Land- en
Zeemacht, 1903-1908**

Versie: 30-03-2022

H.H. Jongbloed, H.E.M. Mettes

Nationaal Archief, Den Haag 1990

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Institutionele geschiedenis in hoofdlijn.....	7
Raad van Defensie 1908-1934(1939).....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	12
Inhoud en structuur van het archief.....	13
Selectie en vernietiging.....	13
Aanvullingen.....	13
Verantwoording van de bewerking.....	13
Verwant materiaal.....	15
Beschikbaarheid van kopieën.....	15
Verwante archieven.....	15
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	17
1 RAAD VAN DEFENSIE 1908-1936(1939).....	17
1.1 Eerste afdeling.....	17
1.2 Tweede Afdeling.....	19
1.3 Derde Afdeling.....	20
1.4 Lidmaatschapsstukken.....	20
1.5 Uitgebreide Eerste Afdeling ter advisering over het rapport-Idenburg.....	21
2 COMMISSIE INZAKE SAMENWERKING VAN LAND- EN ZEEMACHT 1903-1908	
.....	23

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Raad van Defensie

Archiefbloknummer:

D26021

Omvang:

38 inventarisnummer(s); 6,50 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Departement van Oorlog / Raad van Defensie, , 1908-1939

Commissie inzake Samenwerking van Land- en Zeemacht, , 1903-1908

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief van de Raad van Defensie bevat onder ander ingekomen en minuten van de 1e en 2e Afdeling. Deze zijn nader gespecificeerd. Hierin treft men onder ander stukken betreffende de vissershaven te Scheveningen, de afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee en een overzicht van de werkzaamheden van de 2e Afdeling van de Raad van Defensie. Daarnaast bevinden zich stukken van de Commandant der Vesting Holland en de stukken van Commissie Idenburg (betreffende de bezuiniging op militaire uitgaven en van de verdeling van de vlootkosten over de Rijksbegroting en de Indische begroting in het archief.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Raad van Defensie, nummer toegang 2.13.62.04, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Raad van Defensie, 2.13.62.04, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

INSTITUTIONELE GESCHIEDENIS IN HOOFDLIJN

RAAD VAN DEFENSIE 1908-1934(1939)

De Raad van Defensie werd ingesteld bij Koninklijk Besluit (KB) van 16 april 1908 nr. 79¹. Artikel 2 van het KB omschreef de taak van de Raad: behalve in geval van mobilisatie zou door de ministers van Oorlog en Marine aan de Raad advies gevraagd worden over a) alle belangrijke ontwerpen van wet die betrekking hadden of verband hielden met de beginselen waarnaar de verdediging of de weermiddelen van den Staat zouden moeten worden vastgesteld, b) ontwerpen van algemene maatregelen van bestuur of Koninklijke Besluiten betreffende "belangrijke aangelegenheden" betrekking hebbend op de Defensie, en c) alle zaken waarover de genoemde ministers advies wenselijk zouden achten². In het midden bleef, wat "belangrijk" was. De taakomschrijving vertoont een grote verwantschap met die van het vroegere Comité van Defensie (1850-1868), waarin met enige fantasie een taakvoorganger van de Raad valt te zien³. In artikel 17 van het instellingsbesluit werden voorzieningen getroffen over de openbaarheid van de Raadsadviezen en de beperkingen daarop.

De Raad zou drie afdelingen hebben:

- de eerste afdeling, competent in algemene defensiezaken
- de tweede afdeling, competent in Landmacht-aangelegenheden
- de derde afdeling, competent in zeemacht-aangelegenheden.

Ook de leden van de Raad werden aangewezen, met bepaling van de afdeling waarin zij zitting zouden hebben:

- de commandant van het veldleger: afdelingen 1 en 2;
- de chef der Generale Staf, bij ontstentenis: de sous-chef; afdelingen 1 en 2;
- de commandant van de stelling Amsterdam; afdelingen 1 en 2;
- de commandanten van de stellingen Den Helder en Monden der Maas/Haringvliet; afdelingen 1 en 3;
- de chef der Marinestaf, bij ontstentenis: de chef van het bureau Staf van het ministerie van Marine; afdelingen 1 en 3;
- vier nader aan te wijzen niet-militaire leden; alle vier afdeling 1, en telkens twee nader aan te wijzen leden in afdelingen 2 en 3;

1 Recueil Militair bevattende de wetten, besluiten en orders betreffende de Koninklijke Nederlandsche Landmacht (voortaan: RM) 1908 p. 490.

2 Naar de letter van het besluit was de advisering over de zaken sub a en b dus voorgeschreven. In de Staatsalmanakken voor het Koninkrijk der Nederlanden voor de jaren vanaf 1909 vind men echter steevast de omschrijving, dat het advies van de Raad kan worden ingeroepen.

3 Voor het archief van het Comité van Defensie zie: Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, archief van het Comité van Defensie 1850-1868 en daarbij aangetroffen bescheiden, Den Haag 1990, nummer toegang 2.13.62.03.

- de directeur en commandant der Marine te Amsterdam; afdeling 3.

Optioneel, te bepalen door de minister van Oorlog, was de zitting in de afdelingen 1 en/of 2 van de inspecteurs der Wapens, onderdelen van Wapens of Dienstvakken ressorterend onder het ministerie van Oorlog. Voor de niet-militaire leden werd een vervangingsrooster voorgeschreven. De ministers zelve mochten deelnemen aan de vergaderingen van de eerste afdeling, de minister van Oorlog aan die van de tweede, en die van Marine aan die van de derde ⁴. Voor de vier niet-militaire leden werd een zittingsduur van acht jaar voorzien met een vervangingsrooster van één lid per twee jaar.

Bij uitoefening van hun recht namen de ministers stemgerechtigd deel en waren tevens belast met het voorzitterschap. Als beide aanwezig waren, werd het voorzitterschap gelegd bij de oudste in leeftijd. Was geen der ministers aanwezig, dan werd het voorzitterschap gelegd bij de militair met de hoogste rang en de oudste ancienniteit. Als secretarissen zouden worden toegevoegd twee subalterne officieren van Landmacht resp. Marine, aan te wijzen door de betrokken ministers, die beide dienst zouden doen bij de eerste afdeling, en afzonderlijk bij de tweede en derde afdeling.

De afdelingen van de Raad hadden het recht om zelfstandig te korresponderen met alle militaire en civiele autoriteiten en konden deze uitnodigen bij hun vergaderingen. Ook hadden de Raadsleden het recht op inzage van de archivalia van de beide ministeries, die handelden over onderwerpen waarover het advies van de Raad werd gevraagd. Kennisneming van archiefstukken van andere ministeries kon geschieden met goedvinden van de betrokken minister.

De vergaderingen van de Raad zouden verlopen volgens een door de Raad zelf te ontwerpen reglement van orde, dat de goedekuring van de beide ministers behoeft ⁵.

Bij KB van 8 mei 1908 nr. 21 werden vervolgens tot niet-militaire leden benoemd:

- J.D. Veegens, oud-minister van Landbouw, Nijverheid en Handel

4 Bij successieve latere KB's werden kleine aanpassingen aangebracht in deze samenstelling, merendeels samenhangend met reorganisaties in de Oorlogs- en Marine-organisatie. Bij KB van 1 september 1915 nr. 12 werd de plaats van de directeur en commandant der Marine te Amsterdam toegewezen aan een door de Kroon te benoemen actief of gepensioneerd vlag- of hoofdofficier der Marine. Bij KB van 1 november 1916 nr. 12 werd de benaming van de commandant van de stelling Monden van de Maas en Haringvliet gewijzigd in commandant van de stelling Monden van de Maas en Schelde. Bij KB van 30 december 1922 nr. 62 werd de commandant van de stelling Amsterdam in de Raad vervangen door de commandant van de vesting Holland, de commandant van de stelling Monden van de Maas en Schelde door de commandant der Marine te Middelburg, terwijl de inspecteurs van onderdelen van Wapens ressorterend onder het ministerie van Oorlog kwamen te vervallen. Tenslotte werd bij KB van 11 februari 1928 nr. 37 de sous-chef der Generale Staf vervangen door een door de minister aan te wijzen hoofdofficier der Generale Staf, en werd de commandant der Marine te Middelburg in de Raad opgevolgd door de ondercommandant der Marine te Vlissingen.

5 Zie voor het reglement van orde: inv.nr. 1, omslag 1908/5.

- P.C. 't Hooft, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en raadsheer in het gerechtshof te Arnhem
- F.B. 'sJacob, oud-burgemeester van Rotterdam, en
- F.J.H. Evers, R.K. pastoor.

Als eerste secretarissen werden aangesteld kap. der Generale Staf P. Huizer en ltz. 1e kl. R. van Leent ⁶ .

Bij de regelmatige vervanging van de vier niet-militaire leden werd een "elastische" interpretatie van het instellingsbesluit toegepast. Van de vier oorspronkelijke leden verdween Veegens in 1911, 't Hooft in 1921, 'sJacob in 1930, terwijl Evers, inmiddels monseigneur geworden, de hele levensduur van de Raad heeft volgemaakt. Ook later benoemde leden overschreden meer dan eens de voorgeschreven zittingsduur ⁷ .

De Raad heeft bestaan tot in de loop van 1940 en zal bij de algehele ontmanteling van de Nederlandse Defensie-organisatie tijdens de eerste bezettingsperiode ook officieel of officieus ontbonden zijn. Bij ontstentenis van het volledige archief van de Raad is duidelijkheid daarover nog niet te krijgen.

Aanvulling ⁸

Bij KB van 7 november 1918 werden F.B. 's Jacob en mr. H.P. Marchant opnieuw benoemd tot respectievelijk niet-militair lid van de derde en de tweede afdeling van de Raad ⁹ .

In 1918 werd overwogen de Raad van Defensie op te heffen. Volgens de minister van Oorlog droegen zowel de frequentie als de aard van de door de Raad aan minister van Oorlog uitgebrachte adviezen niet bij aan de vervulling van de oorspronkelijke taakstelling van de Raad, namelijk het bevorderen van de continuïteit in het behandelen van belangrijke zaken bij de departementen van Oorlog en Marine. Zo werd tijdens de mobilisatie 1914-1918 geen enkele

6 RM 1908 p. 496.

7 Staatsalmanakken voor de jaren 1909-1940. Latere niet-militaire leden waren: W.F. van Leeuwen (1911-1915) commissaris der Koningin in Noord-Holland, H.P. Marchant (1915-1919) lid van de Tweede Kamer, H. Colijn (1923-1924) oud-minister van Oorlog, J. Limburg (1923-1940) lid van Provinciale Staten van Zuid-Holland later lid van de Raad van State, W.L. baron de Vos van Steenwijk (1924-1930) lid van de Eerste Kamer, jhr. B.C. de Savornin Lohman (1930-1940) idem, P. Drooglever Fortuyn (1930-1939) burgemeester van Rotterdam en jhr. A.C.D. de Graeff (1939-1940) oud-Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië. De in 1915 gecreëerde plaats voor een actief of gepensioneerd vlag- of hoofdofficier der Marine werd van 1915 tot 1932 bezet door G.F. Tydeman, gepensioneerd vice-admiraal, en van 1932 tot 1940 door jhr. G.L. Schorer, vice-admiraal en naderhand gepensioneerd. Diens niet-vermelding in de Staatsalmanak voor 1934 is vermoedelijk een omissie.

8 Het hierna volgende gedeelte van deze paragraaf is letterlijk overgenomen uit de tekst, die het ministerie van Defensie in 1994 bij de overdracht van een supplement van het archief meeleverde.

9 Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, gewoon verbaalarchief van het ministerie van Oorlog/Defensie, nummer toegang 2.13.01 (voortaan: Oorlog/Defensie), inv.nr. 4960, verbaal van 2-12-1918 nr. 64.

maal om het advies van de Raad gevraagd ¹⁰ . Ook het feit dat voor belangrijke kwesties commissies in het leven werden geroepen droeg niet bij aan het bestaansrecht van de Raad ¹¹ .

Bij brief van 10 januari 1919 vroeg de minister aan de Raad om zich uit te spreken over haar eigen voortbestaan. Op 5 februari 1919 werd een vergadering belegd waarin de zaak werd besproken. Het lid 's Jacobs concludeerde dat de regering, niet de Raad, moet beslissen over het al dan niet voortbestaan van de Raad. 't Hooft merkte op:

"De Raad doet geen nadeel en veroorzaakt geen kosten."

Wat hem betrof kon de Raad blijven bestaan.

Na deliberatie waren alle leden unaniem van oordeel dat de Raad diende te blijven bestaan. Men brengt een advies uit waarin werd uitgesproken dat

(...) " geen aanleiding bestaat de Raad van defensie op te heffen, doch dat er daarentegen alle reden is om dit instituut in stand te houden."

Bij de nota ging een overzicht van de door de Eerste en Tweede afdeling uitgebrachte adviezen ¹² .

Uitgebreide Eerste Afdeling ter advisering over het Rapport-Idenburg.

In 1933-1934 opereerde de commissie in zake bezuiniging op de militaire uitgaven en nopens de verdeling der vlootkosten over de Rijks- en de Indische begrotingen.

Deze Interdepartementale commissie was ingesteld 1 september 1933 ¹³ bij gemeenschappelijke beschikking van de ministers van Koloniën en van Defensie. Zij had als opdracht

" a. eenen organisatie te ontwerpen van de weermacht in Nederland en in Nederlandsch-Indië, welke - met handhaving van hare tegenwoordige doelstelling - leiden kan tot aanzienlijke besparingen zoowel op de Rijksbegrooting als op die van Nederlandsch-Indië;

b. eene nieuwe regeling te ontwerpen voor de administratieve verdeling der kosten van de maritieme weermiddelen tusschen de begrotingen van Nederland en Nederlandsch-Indië."

10 Het feit dat de raad vanaf 5 juli 1915, de datum van zijn benoeming, nog nooit bijeengeroepen was voor mr. H.P. Marchant op 16 december 1918 aanleiding om bij de Koningin zijn ontslag in te dienen. Zie Oorlog/Defensie inv.nr. 4962, verbaal van 21 januari 1919 nr. 127)

11 Bijvoorbeeld de Legercommissie, welke rond 1913 werd ingesteld. Oorlog/Defensie inv.nr. 4961 verbaal van 24 december 1918 nr. 139.

12 Inv.nr. 7.

13 Legerorders bevattende de wetten, besluiten, ministeriële beschikkingen, kennisgevingen en mededelingen van belang voor de Koninklijke Nederlandse Landmacht (voortaan: Legerorders) 1933, nr. 291.

Naar de commissie werd ook wel gerefereerd als de commissie Idenburg. Dit naar haar voorzitter, A.W.F. Idenburg. De commissie werd maart 1934 ontbonden ¹⁴.

Bij brief van 7 februari 1934 vroeg de minister van Defensie, mede namens zijn ambtgenoot van Koloniën, advies aan de voorzitter van de Eerste afdeling inzake de inhoud van het rapport van de commissie Idenburg ¹⁵. Hiertoe zou de Eerste afdeling van de raad worden uitgebreid met de Inspecteurs en hoofden van dienstvakken en de directeur en commandant der Marine te Amsterdam. Deze hadden normaliter zitting in respectievelijk de Tweede en Derde afdeling van de Raad.

Voorstellen van de commissie Idenburg werden voor een deel opgenomen in de wet tot verlaging van de staatsuitgaven ¹⁶.

Commissie inzake samenwerking van Land- en Zeemacht 1903-1908

De Commissie inzake samenwerking van Land- en Zeemacht werd ingesteld bij KB van 25 juni 1903 nr. 36 ¹⁷. De Commissie werd belast met de behandeling van alle vraagstukken op defensiegebied, welke beide delen der krijgsmacht raakten en waarin door de ministers van Oorlog en Marine advies wenselijk werd geacht. Ook kon de Commissie op eigen initiatief zaken onder de aandacht van die ministers brengen. De Commissie was bevoegd om in korrespondentie te treden met alle autoriteiten onder de ministeries van Oorlog en Marine en deze autoriteiten in hun vergaderingen uit te nodigen. Inlichtingen van andere departementen konden worden verkregen door tussenkomst van die van Oorlog en/of Marine.

De Commissie zou bestaan uit

- de chef van de Generale Staf
- de chef van de Marinestaf
- de Inspecteur der Artillerie

14 Legerorders 1934, nr. 78.

15 Inv.nr. 36.

16 Wet van 29 november 1935, Staatsblad nr. 685.

17 Kabinet der Koningin, inv.nr. 4978. Het was niet de eerste commissie met een dergelijke taak. Bij koninklijk Kabinetsrescript van 14 juli 1883 nr. 20 werd machtiging verleend voor de instelling door de ministers van Marine en Oorlog van een gezamenlijke "commissie tot regeling der samenwerking van Zee- en Landmacht bij 's Lands verdediging. De voorstellen daartoe waren ingediend door Marine bij schrijven van 16 juni Letter B nr. 57 en door Oorlog bij schrijven van 21 juni Kabinet Litt. W30, maar bij rescript van 4 juli 1883 nr. 28 was beslissing aangehouden totdat aan 's Konings verlangens inzake de samenstelling der commissie was voldaan (ARA-II, Kabinet des Konings, inv.nrs. 2565 en 2566). En bij KB van 23 maart 1890 nr. 28 was opnieuw een soortgelijke commissie in het leven geroepen, ditmaal "tot het uitbrengen van advies omtrent de taak die de Zee- en Landmacht (..) in onderlinge samenwerking zullen te vervullen hebben bij de verdediging van het vaderland aan de zeezijde, op de binnenwateren en op de rivieren, in verband met de bij de wet van 18 april 1874 (Staatsblad no. 64) vastgestelde regeling en voltooiing van het vestingstelsel" (ARA-II, Kabinet des Konings, inv.nr. 2945). Althans een deel van de rapportage van deze commissies is te vinden in Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, archief van de Directie der Marine, Commandement Maritieme Middelen Willemsoord 1820-1958, nummer toegang 2.12.12, inv.nrs. 215 en 216.

- de Inspecteur der Genie, en
- de commandant van de stelling Den Helder.

Aan de Commissie werden als secretarissen toegevoegd subalterne stafofficieren van de Landmacht en Marine.

De Commissie diende een huishoudelijk reglement te ontwerpen en ter goedkeuring aan de twee ministers voor te leggen.

De Commissie werd opgeheven bij KB van 22 mei 1908 nr. 73 ¹⁸, omdat, zoals het opheffingsbesluit overwoog, door de instelling van de Raad van Defensie de Commissie overbodig was geworden. Daaruit kan worden opgemaakt, dat de Commissie eigentijds als een voorganger in een deel van de taken van de Raad werd beschouwd.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Na de overbrenging naar het Algemeen Rijksarchief, i.c. het hulpdepot te Schaarsbergen, zijn deze stukken onderdeel gaan uitmaken van het konglomeraat "Landmacht-archieven tot 1940", waarop te Schaarsbergen een summiere toegang werd vervaardigd. In de jaren 1979/1980 is het hele konglomeraat overgebracht naar het nieuwe Algemeen Rijksarchief te Den Haag.

Fragmenten van de archieven van de Raad van Defensie en de Commissie inzake Samenwerking van Land- en Zeemacht zijn door het ministerie van Defensie, i.c. de directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van de Koninklijke Landmacht, vermoedelijk bij proces-verbaal van 5 maart 1956, overgedragen aan het Algemeen Rijksarchief, i.c. het hulpdepot daarvan te Schaarsbergen.

Het is niet eenvoudig om vast te stellen, wanneer het conglomeraat afkomstig van het de Marine-archieven, in Schaarsbergen terechtgekomen is; met zekerheid is dat gebeurd tussen 1951 en 1972.

In juni 1994 droeg het ministerie van Defensie een supplement op het archief van de Raad van Defensie over lopend over het tijdvak 1911-1936.

Inhoud en structuur van het archief

SELECTIE EN Vernietiging

Bij de voorbereiding van de overdracht in 1994 is 0,02 m' aan duplicaten voor vernietiging afgezonderd.

AANVULLINGEN

Ook na deze aanvulling is het archief niet compleet. Het ministerie signaleerde nog tenminste één vindplaats van lidmaatschapsstukken, die als aanvullende bron kunnen dienen ¹⁹.

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

In het kader van de geleidelijke ontmanteling ervan zijn de archieffragmenten van de Raad en de Commissie als eenheid afgezonderd en voorlopig geïnteriseerd. Nrs. 7, 8, 15-19 en 30-34 van bijgaande inventaris zijn uit deze bron afkomstig.

De nummers 1-6, 9-14 en 20-29 van de hier volgende inventaris zijn afkomstig uit een ander conglomeraat, ditmaal van Marine-archieven, dat al evenzeer te Schaarsbergen heeft berust en daar ook werd beschreven, in T.M. Polak, "Plaatsingslijst van het archief van de Directie der Marine, Commandement Maritieme Middelen Willemsoord, 1820-1958", Schaarsbergen 1972 (niet gepubliceerd), thans kodenummer lijst 2.12.12, onder de beschrijvingen nrs. 689-703.

De stukken van de Raad van Defensie zijn uit het conglomeraat van Marine-archieven verwijderd en aan het Raadsarchief toegevoegd. Enkele stukken bleken te behoren tot archieven van Marine-autoriteiten die qualitate qua lid van de Raad waren. De overbrengings- en toegankelijkheidssituatie van archieven van Marine-organen sluit echter uit dat deze stukken op hun juist(re) plaats worden gebracht. Zij zijn daarom aan deze inventaris toegevoegd als "lidmaatschapsstukken".

Uit de inventaris wordt wel duidelijk, dat het archief van de Raad van Defensie in zijn huidige vating verre van compleet is. Zowel in de notulen, de in- en uitgaande stukken als agenda's zijn forse hiaten te constateren. Het Commissie-archief is voor wat betreft de notulen compleet, maar in- en uitgaande stukken ontbreken. Niet uitgesloten is, dat supplementair materiaal uit een of andere hoek alsnog tevoorschijn komt. Navraag bij de voorbereiding van deze inventaris heeft echter niets opgeleverd.

19 Zie ook ministerie van Defensie, Centraal Archiefdepot, het archief van de Inspecteur der Genie, 1907-1960. Hierin bevinden zich archiefstukken die de Inspecteur der Genie van de Raad van Defensie ontving als zijnde lid van deze Raad.

De in 1994 overgedragen stukken zijn deels toegevoegd aan de reeds bestaande inv.nrs. 11 en 18, terwijl het overige als inv.nrs. 35-38 is bijgeplaatst.

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

VERWANTE ARCHIEVEN

Ook in enkele archieven van Landmacht-autoriteiten zijn lidmaatschapsstukken van leden van de Raad aangetroffen, en wel in die van de Inspecteur der Cavalerie en van de Inspecteur der Vestingartillerie. Beide archieven berusten bij de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief ²⁰.

20 Zie: Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, archieven van de Inspecteur van de cavalerie 1919-1940, de commandant van de Cavalerie-brigade 1918, de commandant van de lichte brigade/divisie 1924-1940, 's-Gravenhage (Ministerie van Defensie, Centraal Archieven Depot) 1986, nummer toegang 2.12.54, inv. nrs. 665-667; en: idem, archieven van Chefs van het wapen der Artillerie der Koninklijke Landmacht 1814-1940, 's-Gravenhage (niet gepubliceerd) 1989, inv.nr. 589.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1 RAAD VAN DEFENSIE 1908-1936(1939)

1.1 EERSTE AFDELING

- 1-6** Notulen van de eerste afdeling.
1908-1914 5 delen en 1 omslag
- 1** 1908 mei 18 - 20 apr 1909
2 1909 apr 20 - 12 jul 1910
3 1910 jul 12 - 23 sep
4 1910 sep 23 - 17 nov 1911
5 1912 feb 06 - 22 okt 1913
6 5, 19 en 30 dec 1913, 23 feb 1914 (concept) en 20 okt 1921 (met wijzigingsvoorstel), omslag
- 7, 37-38** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken.
1908-1916, 1918-1921, 1923-1927, 1936 1 omslag
- 7** 1908-1910
 Bevat:
1908/4 Wijziging Militiewet 1901
1908/5 Reglement van Orde van de Raad van Defensie
1908/12 Rapport van de commissie inzake samenwerking van Land- en Zeemacht betreffende herziening en aanvullingen der defensiemiddelen aan de zeezijde
- 1909/27** Fonds tot verbetering van de Kustverdediging
1909/36 Advies inzake het verwapenen van de schepen van het type Kortenaer
- 1910/73** Vissershaven te Scheveningen
1910/82 Ontwerp der Militiewet
1910/94 Ge oefendheid Landweerkader afkomstig uit de Militie
- 37** 1909-1920
 Bevat:
1909/32 Advies met betrekking tot de samenstelling van krijgswet
1911/4 Wijziging militiewet 1901
1911/105 Ontwerp Landstormwet
1911/113 Afschaffen van de Raden van Verdediging
1911/124 Vissershaven te Scheveningen
1911/133 Verslag van de Staatscommissie inzake toegang Nederland door het Noordzeekanaal
1912/139 Spoorwegen Maastricht - Vaals en Gulpen - Wijlre
1913/160 Ontwerp Vlootwet
1913/161 Vissershaven te Scheveningen
1914/176 Advies inzake Vlootwet
1914/181 Afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee
1915/191 Afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee
1916/203 Wijziging samenstelling Raad van Defensie

	1918/211	Verslag betreffende de voorziening in de behoeften aan geschut, mitrailleurs, geweren , munitie en vliegtuigen	
	1919/216	Advies over het al dan niet voortbestaan van de Raad van Defensie	
	1919/221	Vissershaven te Scheveningen	
	1920/233	Afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee	
	1920/246	Tijdelijke afwijkingen van de militiewet en landstormvoorzieningen	
38	1920-1936		
	Bevat:		
	1920/247	Instelling van een departement van Defensie	
	1920/248	Vissershaven te Scheveningen	
	1921/270	Instelling van een departement van Defensie	
	1921/277	Ontwerp dienstplichtwet	
	1921/278	Notulen van de 45e vergadering van de raad van Defensie	
	1921/286	Vissershaven te Scheveningen	
	1921/293	Ontwerp Vlootwet	
	1922/19	Vissershaven te Scheveningen	
	1923/3	Vissershaven te Scheveningen	
	1924/3	Verslag Commissie voor onderzoek voor de Artillerie-Inrichtingen	
	1924/4	Kustverdediging	
	1924/12	Overzicht kustverdediging	
	1925/3	Kustverdediging	
	1925/7	Stelling van Den Helder	
	1926/1	Herziening kustverdediging	
	1927/3	Herziening kustverdediging	
	1936/2	Brochure Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel over het defensie-vraagstuk	
8	Notulen van de Raad van Defensie, eerste afdeling, vergadering van 22 sep 1910.		1 katern
	1910		
9	Concepten van fragmenten van het Raadsadvies over de Vlootwet. z.d. (1913 à 1914)		2 stukken
10	Brief namens de voorzitter van de eerste afdeling aan de secretaris van de derde afdeling inzake indiening van het advies over de Vlootwet aan de minister van Marine, met bijlagen en voorstukken.		1 omslag
	1914		
11	Stukken betreffende wijzigingen in de samenstelling van de Raad.		1 omslag
	1918-1936		
12	Brief van de minister van Oorlog aan de eerste afdeling van de Raad betreffende adviesaanvraag over ontwerp-KB tot instelling ministerie van Defensie ter vervanging van die van Oorlog en Marine.		1 stuk
	1920		

- 13** Bij de secretarissen ingekomen gedrukte kamerstukken betreffende en gedrukt uittreksel uit het rapport van de commissie, ingesteld bij beschikking van de minister van Marine van 29 mei 1920 afd. S nr. 50, tot het opmaken van een materieelplan om te geraken tot een logisch samenstel der vloot.
1920-1921 1 omslag
- 14** Stukken betreffende de voorbereiding door de eerste afdeling van een advies over het ontwerp van de Vlootwet.
1922 1 omslag
- 15** Agenda van ingekomen en uitgaande stukken van de eerste afdeling.
1922-1932 1 katern
Op grond van de onderwerpen der geagendeerde stukken wordt verondersteld, dat het hier een agenda van de eerste afdeling betreft.
Agendeert 1922-1932 nrs. 1-39, 1933 nr. 1 en 1934 nrs. 1 en 2.

1.2 TWEEDE AFDELING

- 16-17** Notulen van de Raad van Defensie, tweede afdeling.
1908-1913 2 delen
- 16** 13.6.1908 - 27.2.1911
- 17** 16.5.1911 - 16.5.1913
- 18** Ingekomen en minuten van uitgaande stukken.
1908-1913, 1919, 1933 1 pak
Bevat:
- 1908/1** Hogere bevelvoering
- 1908/8** Verhoging Jaarwedden personeel beneden de rang van officier
- 1908/13** Advies over de aanvulling en wijziging van de Landweeerwet
- 1908/16** Overbrengen van de Constructiewerkplaatsen naar Hembrug
- 1908/21** Reis- en verblijfskosten van leden van de Raad van Defensie
- 1910/24** Aanspanbaar geschut voor de Vestingartillerie
- 1911/31x** Ontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van de landstormwet
- 1911/32x** Aanspanbaar geschut voor de vesting-artillerie
- 1912/45x** Wetsontwerp wijziging en aanvulling Hoofdstuk VIII
Staatsbegroting 1912
- 1913/47x** Nadere wijziging en aanvulling van de wet voor het reservepersoneel der landmacht 1905
- 1913/48x** Ontwerp van wet tot nadere wijziging van de Landweeerwet
- 1913/49x** Wijziging van de Pensioenwet voor de landmacht 1902
- 1919/56x** Verdedigingslinie om Utrecht
- 1919/60x** Verslag van de commissie inzake de regeling van ontwerpen betreffende de positie der beroepsofficieren
- 1933/6** Overzicht werk Raad van Defensie, Tweede afdeling
- 19** Agenda van ingekomen en uitgaande stukken van de Raad van Defensie, tweede afdeling.
1908-1919 1 deel
Agendeert over de jaren 1908-1919 nrs. 1-60.

1.3 DERDE AFDELING

- 20** KB van 16 april 1908 nr. 79 betreffende instelling van de Raad van Defensie, (gelijktijdig) afschrift met kanttekeningen betreffende de wijziging bij KB van 30 december 1922 nr. 62; alsmede Nederlandsche Staatscourant van 19-21 april 1908 nr. 93, houdende afschrift van hetzelfde KB.
1908-1922 2 stukken
- 21** Bij de voorzitter of secretaris van de derde afdeling ingekomen, en van hun uitgaande stukken, betreffende de in- en samenstelling van de derde afdeling.
1908 1 omslag
- 22-23** Notulen van de derde afdeling.
1908-1917 2 delen
- 22** 1908 okt 08 - 24 sep 1912
- 23** 1913 mei 19 - 24 aug 1917
- 24-27** Stukken betreffende opdrachten tot, de voorbereiding en het uitbrengen van adviezen door de derde afdeling.
1908-1917 4 omslagen
- 24** Vervanging van het KB van 22 maart 1904 nr. 33 tengevolge van de wet van 5 december 1908 Sb 348 tot wijziging van art. 3, 2e lid van de Bevorderingswet voor de Zeemacht 1902; 1908-1909.
- 25** Wijziging van de samenstelling van het zeemacht- eskader in Oost-Indië; 1909.
- 26** Eisen te stellen aan nieuw te bouwen onderzeeboten, torpedoboten, pantserboten, mijnenleggers en een stationsschip voor West-Indië; 1909-1912.
- 27** Eisen te stellen aan 3 onderzeeboten en 1 grote mijnenlegger, welke de minister van Marine voornemens is te doen bouwen; 1916-1917.

1.4 LIDMAATSCHAPSTUKKEN

- 28** Brief van de secretarissen van de eerste afdeling aan de chef van de Marinestaf als lid daarvan, ten geleide bij afschrift van de adviesaanvraag van de minister van Oorlog aan de voorzitter inzake het voortbestaan van de Raad; met bijlagen.
1919 3 stukken
- 29** Bij de ondercommandant der Marine te Vlissingen ingekomen stukken en minuut van van deze uitgaand stuk, van/aan de voorzitter van de Raad van Defensie.
1933-1939 1 omslag

- 35** Bij de Commandant der Vesting Holland, lid van de Raad, ingekomen stukken.
1922-1923 1 omslag
Bevat:
1922/5 Verslag betreffende de vrijwillige landstorm
1923/9 Rapport van de Vlootwetcommissie

1.5 UITGEBREIDE EERSTE AFDELING TER ADVISERING OVER HET RAPPORT-IDENBURG

- 36** Stukken betreffende de advisering door de uitgebreide Eerste Afdeling omtrent het rapport van de commissie-Idenburg.
1934 1 pak
Bevat:
1934/1 Convocatie 54e vergadering. Met bijlagen.
1934/104 Advies van de Raad inzake verslag van de commissie Idenburg
1934/106 Getekende notulen van de 54 t/m 56 vergadering van de Raad van Defensie
1934/111 Stukken betreffende een beschouwing van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel inzake de verlaging van de staatsuitgaven in het algemeen en het rapport der commissie Idenburg.
1934/112 Diner Raad van Defensie
1934/115 Bedankbrief
1934/24 Opmerkingen betreffende het verslag van de commissie Idenburg
1934/26 Brief van de secretaris aan de leden inzake de reorganisatie der veldartillerie tot twee regimenten schoolbatterijen en opmerkingen omtrent de voorstellen van de commissie Idenburg inzake het capitulantenstelsel. Met bijlagen.
1934/31 Brief van de secretaris aan de leden inzake de toezending van vergaderstukken. Met bijlagen, o.m. beschouwing van de Chef v/d Generale Staf over internationale politieke toestand.
1934/37 Wijziging notulen 54e vergadering
1934/40 Vervolgopmerkingen gen.-maj. Raaijmakers op het verslag Idenburg
1934/41 Brief van de secretaris aan de leden inzake toezending van vergaderstukken. Met bijlagen. (Rapport capitulantenstelsel bij het wapen der Cavalerie Nota inzake opheffing compagnie Torpedisten Nota wijziging opleiding beroepsofficieren Opmerkingen inspecteur genie inzake capitulantenstelsel Nota inzake opheffing vooroefeningsinstituut)
1934/42 Brief van de secretaris aan de leden inzake toezending van vergaderstukken. Met bijlagen. (Nota chef Marinestaf bezuiniging ten nadele Marine Beschouwing chef Marinestaf inzake politieke toestand Pacific Aantekening verslag Idenburg door Vice-admiraal b.d. Jhr. G.L. Schorer)
1934/43 Brief van de secretaris aan de leden inzake toezending van vergaderstukken. Met bijlagen. (Opheffing korps mariniers Capitulantenstelsel bij korps politietroepen en Koninklijke Marechaussee)
1934/44 Nota inspecteur der Cavalerie inzake het tactisch en strategisch gebruik van de Lichte brigade
1934/45 Notulen 55e vergadering
1934/47 Wijzigingen 55e vergadering
1934/50 Vacatiegelden

1934/51 en 1934/54-56	Verbetering notulen 55e vergadering
1934/61, 63	Verbetering notulen 56e vergadering
1934/64	Gegevens op personeelgebied Koninklijke Marine
1934/68	Verbetering notulen 56e vergadering
1934/72	Voorontwerp advies van de Raad van Defensie op het verslag van de commissie Idenburg
1934/74	Verbetering notulen 58e vergadering
1934/75	Brief voorzitter over indiening eindverslag
1934/76	Verbetering notulen 58e vergadering
1934/77	Nota van schout bij nacht J. de Graaff over de politieke toestand in West-Indië
1934/78	Nota van de Inspecteur der Genie inzake de proef invoering capitulantenstelsel korps Mariniers
1934/79	Plaatsing officieren Marine Stoomvaart Dienst
1934/88	Ontwerp-advies van de Raad inzake verslag commissie Idenburg
1934/92 en 1934/94-95	Verbetering notulen 59e vergadering

2 COMMISSIE INZAKE SAMENWERKING VAN LAND- EN ZEEMACHT 1903-1908

. Voor één van de rapporten van de Commissie, zie archief Raad van Defensie, inv.nr. 7, omslag 1908/12.

30-33	Notulen van de commissie. 1903-1908	4 delen
30	20.08.1903 - 11.03.1904	
31	24.03.1904 - 17.06.1904	
32	17.06.1904 - 03.09.1907	
33	12.12.1907 - 06.03.1908	
34	Agenda van ingekomen en uitgaande stukken. 1903-1908 Agendanrs. 1-102.	1 deel